

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**«АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ
РОЗВИТКУ НАУКИ І ОСВІТИ»**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**III Міжнародної науково-практичної конференції
науково-педагогічних працівників та молодих науковців
(09-10 листопада 2023 р., Одеський державний аграрний університет)**

Агробіотехнологічний
факультет

Навчально-
науковий інститут
біотехнологій та
аквакультури

Кафедра
суспільно-
гуманітарних наук

Факультет
ветеринарної
медицини

Факультет геодезії,
землеустрою та
агроінженерії

Факультет економіки
та управління

ОДЕСА - 2023

ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Робу А., здобувач вищої освіти, a360.72.30@gmail.com
Костюкєвич Т.К., канд. геогр. наук, kostyukevich1604@i.ua

Одеський державний екологічний університет, м. Одеса, Україна

У зв'язку із законодавством України природно-заповідний фонд охороняється як національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення і використання. Україна розглядає цей фонд як складову частину світової системи природних територій та об'єктів, що перебувають під особливою охороною.

Відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд України» ПЗФ охороняється як національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення і використання [1].

Україна розглядає цей фонд як складову частину світової системи природних територій та об'єктів, що перебувають під особливою охороною.

Сучасні тенденції організації повноцінного відпочинку серед ландшафтів природно-заповідних об'єктів створюють прекрасні умови для розвитку різних видів туризму, головною метою яких є гармонізація відносин між економічною вигодою, отриманою від рекреації, екологічною безпекою природних територій, що використовуються для відпочинку і задоволення потреби людини в спілкуванні з природою [2].

Для визначення сучасного стану та забезпечення подальшого ефективного розвитку ПЗФ будь-якого регіону необхідно провести оцінку їх просторового поширення у межах адміністративно-територіальних одиниць, визначення кількісних, якісних характеристик природоохоронних об'єктів і територій.

В роботі здійснено комплексний аналіз даних статистичної звітності та матеріалів Реєстру ПЗФ території Чернівецької області. Дослідження проводились із застосуванням аналітичних, порівняльно-географічних, математичних, статистичних методів, методів узагальнення, систематизації, класифікації типології та групування.

Територія області розташовується в межах трьох природно-географічних зон: лісостеповій, передгірській та гірській, що обумовлює характер поширення ґрунтів, рослинності, тваринного світу й ландшафтів. Чернівецька область має помірно-континентальний клімат з яскраво вираженими основними метеорологічними елементами.

Згідно нового адміністративно-територіального поділу, Чернівецька область поділена на 3 райони: Вижницький (з адміністративним центром у Вижниці), Дністровський (з адміністративним центром у Кельменцях) та Чернівецький (з адміністративним центром у Чернівцях).

У Законі України «Про природно-заповідний фонд України» виділяються 11 категорій: природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, заказники, заповідні урочища [1].

ПЗФ Чернівецької області представлений практично усіма категоріями заповідних територій, за винятком біосферних заповідників, та деяких пам'яток природи та заказників.

До основних об'єктів ПЗФ області можна віднести Національний природний парк «Вижницький», який розміщений на території Вижницького району. Парк створено з метою

збереження, відтворення та раціонального використання природних ландшафтів Буковинських Карпат з унікальними історико-культурними комплексами.

Щодо заказників загальнодержавного (10) і національного значення, то поміж них розрізняють Цецино, Чорний Діл, Кадубівську стінку, Совицькі болота, Товтрівську стінку, Лунківський, Петрівецький, Драницький, Молочнобратацький карстовий масив, Чернопотоцький.

Складовими ПЗФ в Чернівецькій області є також ботанічний та дендрологічні сади яких налічується відповідно 1 та 6. Чернівецький ботанічний сад, що знаходиться по вулиці Ю. Федьковича, заснований в 1877 році [3].

Крім поділу територій та об'єктів ПЗФ за їх походженням, вони розрізняються також і за значенням. Залежно від екологічної, наукової, історико-культурної, естетичної, оздоровчої та іншої цінності території та об'єкти ПЗФ можуть бути загальнодержавного чи місцевого значення. При цьому ряд категорій ПЗФ можуть бути як загальнодержавного, так і місцевого значення (це стосується заказників, пам'яток природи, ботанічних садів, дендрологічних парків, зоологічних парків та парків-пам'яток садово-паркового мистецтва). Регіональні ландшафтні парки і заповідні урочища є категоріями ПЗФ місцевого значення. А природні заповідники, біосферні заповідники і національні природні парки створюються лише на загальнодержавному рівні.

Структура ПЗФ Чернівецької області (за кількістю природоохоронних об'єктів) представлена на рис. 1. Наочно бачимо, що на території Чернівецької області найбільша кількість об'єктів місцевого значення – 56%, що припадає на парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва. Серед об'єктів загальнодержавного значення найбільша кількість припадає на заказники і становить 38%.

Рис. 1 - Кількісна характеристика структури ПЗФ Чернівецької області станом на 2021 рік: а) загальнодержавного значення, б) місцевого значення

Джерело: побудовано автором за даними [4]

Державною стратегією регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженою постановою Кабінету Міністрів від 5 серпня 2020 року № 695, передбачено розширення площі ПЗФ до 15% від загальної території країни у 2027 році. Цей показник є дуже важливим екологічним і соціальним індикатором, підвищення якого сприяє підтриманню екологічного балансу екосистем та екологічній стабільності територій [5]. Головними тенденціями розвитку ПЗФ Чернівецької області на сучасному етапі є створення об'єктів на значних площах (із метою включення більшої кількості екосистем) та об'єднання щільно розміщених об'єктів у більші за площею території.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16 червня 1992 р. № 2457. *Відомості Верховної ради України*. 1992. № 34. 502 с. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Костюкевич Т. К. Кадастр природних ресурсів : конспект лекцій. Одеса : ОДЕКУ, 2022. 136 с.
3. Природно-заповідний фонд України. URL: <https://pzf.land.kiev.ua/>.

4. Портал відкритих даних. URL: <https://data.gov.ua/>.

5. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>.

УДК 332.21:631.11

СУЧАСНА ПРАКТИКА ОБМІНУ ПРАВАМИ КОРИСТУВАННЯ В МЕЖАХ МАСИВУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Савінов Б.С., здобувач другого магістерського рівня вищої освіти

Попов А.С., д.е.н., професор, професор кафедри землеробства, геодезії та землеустрою
popov@mnau.edu.ua

Миколаївський національний аграрний університет, м.Миколаїв, Україна

Протягом трьох років діє Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вирішення питання колективної власності на землю, удосконалення правил землекористування у масивах земель сільськогосподарського призначення, запобігання рейдерству та стимулювання зрошення в Україні» від 10.07.18 р. № 2498-VIII (далі по тексту Закон № 2498) однією із задач якого було вирішення проблеми фрагментації земель. Під фрагментацією земель слід розглядати ситуацію коли сільськогосподарське землекористування складається з великої кількості несуміжних земельних ділянок, що перебувають у власності або/та на умовах користування (оренди, емфітевзису) [1]. У сучасних умовах України, основну проблему представляють фрагментація власності на землю та фрагментація землекористування [2, 3]. Проте, Закон № 2498 розглядає лише наявність черезсмужжя в масиві земель сільськогосподарського призначення як обґрунтовану перешкоду у раціональному використанні земель даного масиву.

Під масивом земель сільськогосподарського призначення (далі масив земель) розуміється сукупність земельних ділянок сільськогосподарського призначення (дві і більше), які мають спільні між собою межі, складають цілісний єдиний масив, що обмежується полезахисними лісовими смугами та / або дорогами (в т. ч. польовими) [4]. Черезсмужжя – це просторовий недолік землекористування, який характеризується розташуванням між кількома земельними ділянками, що належать на праві власності та / або користування одній особі та розташовані в межах масиву земель, земельних ділянок, що належать на праві власності та / або користування іншій особі(ам) [4]. Отже, наявність черезсмужжя та обґрунтованість того, що цей просторовий недолік створює перешкоди у раціональному використанні земельних ділянок є обов'язковою умовою обміну правами користування в межах земельного масиву з метою усунення черезсмужжя.

На перший погляд доведення наявності черезсмужжя для одного з землекористувачів на має стати проблемою. Однак, як свідчить судова практика, судам важко навести належні докази наявності черезсмужжя та неможливості раціонального використання земельних ділянок в межах масиву земель. Одним з прикладів може бути постанова Черкаського апеляційного суду у справі № 702/999/19 від 29.09.21 р. (Єдиний державний реєстр судових рішень, реєстр. № 100050972), де підставами для відмови у задоволенні позовних вимог щодо обміну правами користування через наявність черезсмужжя у масиві земель були наступні:

1. Позивач, встановлюючи вимогу до відповідача про обмін правами користування земельними ділянками, не довів переконливих доказів того, що такий обмін є вигідним для обох сторін.

2. Посилання Позивача на присутність у даному спорі обставин, що попадають під дію норми ст. 37-1 Земельного кодексу України, Позивачем не аргументовано, оскільки відсутні докази того, що не використання Позивачем земельної ділянки, що знаходиться у